

1/2 31 (Man to F. Kozak)

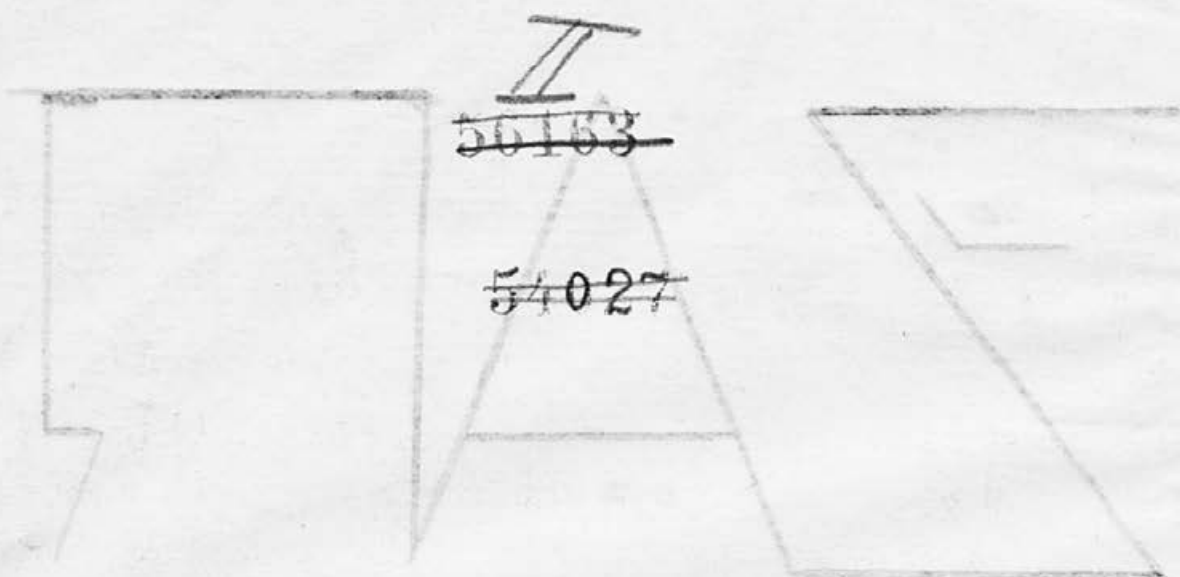
ZAN

LEPOSLOVNI
DIJASKI
LIST

L.I

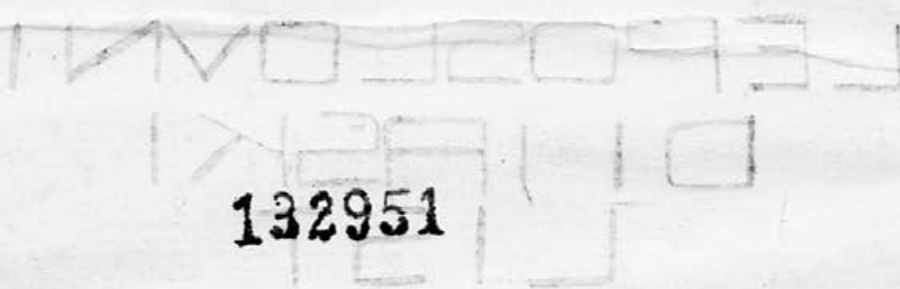
1930
JANUAR

£ 1

~~50163~~

~~54027~~

132951

U v o d .

List izdajajo člani srednješolske organizacije "Ž A R" na prvi državni gimnaziji v Ljubljani. Namen lista je jako enostaven: ta list naj krepi med člani narodno in državno zavest, obenem pa naj jih vadi v leposlovju. Gotovo je, da prve številke ne bodo kaka umetnina ali kaj sličnega; v tem listu se namreč dijaki šele vadijo oziroma poskušajo svojo umetnost. Polagoma pa mislim, da se bo list izboljšal. Marsikdo bo delal v svojih spisih napake, da se jih pa odvadi je treba, da ga drugi prijateljsko na to opozore oz. da napišejo kritiko, ki jo bomo prav radi natisnili.

Vsebina spisov, ki jih sprejmemo v ta list je lahko vsakovrstna. Vse spise političnega značaja pa odklanjamo. Vsak spis, ki želite, da bi bil priobčen mi izročite spisanega v čedni in čitljivi obliki. ~~XXXXX~~ Spisi se dalje priobčujejo samo pod psevdonimi. Prosimo, da bi se vsi člani društva potrudili in kaj napisali.

Urednik.

Leksa:

Z a é n i m o p i s a t i i n p e t i !

Sedaj začnimo vsi pesnikovati;
Bog ve, če izmed nas ne bo kdo pesnik,
in Pegaza skušajmo osedlati,
vroko pa Muze vzamimo peresniki!

A oni, ki raz Pegaza mi pade
nevešč pesnitve, naj ne bo zabit
in še poskuša - zanjga ni več nade -,
namreč "poeta nascitur, non fit".

Ta naj pomoč pokliče druge Muze,
ki se za prejšnjo med najboljše čisli,
pisateljske pomoč naj prosi Muze,
nevezano naj piše svoje misli!

Na delo torej zdaj v dijaških letih!
Pozneje ne bo časa ~~pac~~ začeti.
Nič ni storjenega v petih letih;
začnimo končno pisati in peti!

Oblika: 4 kitice iz štirih enajstercev z zapleteno rimo.

Leksa:

M e d n a m i v l a d a j k o l e g i j a l n o s t i !

Vprašanje, ki zbudi se v človeku:
"Od kod in kam nas vodi pot življenja?"
odgovora ni našlo v starem veku
prav dolgo tehtnega, ne pojasnenja.

Odgovor dala je Ljubezen Večna
in zdaj nas sveta Cerkev poučuje,
kako ravnati, da bo duša srečna
na veke nam; pred vsem pa ukazuje:

"Vse moraš ti ljudi kot se ljubiti!
Sovraštvo vsako v tebi precej nehaj!
Pomoč pa nudi vsem in onim niti,
ki te žalili so je ne odrekaj!"

Za nas začenja se sedaj življenje.
Pustimo torej vsako kljubovalnost,
olajšajmo drug drugemu trpljenje,
med nami vladaj vedno k o l e g i j a l n o s t i !

Oblika: 4 kitice iz štirih enajstercev z zapleteno rimo.

Jaxartes:

S u Ź n j i .

Gremo skozi življenje
mi suŹnji-
vkljeni v sone usode
mi suŹnji-.

V iskren poletu
svoje mladosti
v počasni hoji
svoje starosti
mi suŹnji-,
kakor vpreŹeni voli
vleĉemo svoje usode,
mi suŹnji-.

Vse skozi do cilja
sme suŹnji, toda
ko pridemo do cilja
se spreĹemo - pademo -
kam - - kam - - ?

Oblika: presta.

Iztok:

V m r a k u .

Za goro zelenc je solnce
vse rdeče vtonilo.
v grmovju se slavec otožni ~~xxixixix~~
oglasil je milo.

Prosojna koprena naravo
je trudno objela,
kot da bi pred temno nočjo
varovat je hotela.

Po vasi pa fantič nad
rožami vriska vesel,
klobuk je zeleni z rudečimi
nageljni v zrak zavihtel.

Oblika: kitice iz štirih daktilskih vrstic s pretrgano rimo.

Fedja:

Č a s.

Čas teka svojega nikdar ne ustavi,
minuli čas se nikdar več ne vrne
in dan, kateri se pričel je davi
končal bo, kot se zvezda utrne.

Nekdanja leta, ki so vam minila
ta se ne bodo nikdar več vrnila
kot zvezda, ki se je enkrat vrnila
in jo za vekomaj je noč zakrila.

To, kar ljudem nekde je bilo dejstvo,
sedaj za nas le prazen je spomin.
Časmore vedno vsako čarodejstvo.
Kar je bilo, ostane le spomin.

Oblika: 3 kitice iz štirih enajstercev z zapleteno rimo.

Iztok:

R o ž a n a l i c i h .

Pomlad.

Kakor sanje.

Cvet pri cvetu!

Vesna diha vanje

življenje.

Sama rasti!

Sladkost pomladnih juter,

sladkost majskih večerov!

Vse cvete, cvete !

Vse diha

v polni noči.

Le en cvet usiha ...

Mlad fant,

izsušen obraz,

medle oči,

in roke in noge

so mu same kosti, kosti!

Le na licih roža cveti!

O, ti rdeča roža!

Oblika:prosta.

Trga mu v pljučih,
roke mu grabijo po prsih,
pa ne moreje iztrgati bolečine.
Rdeč medež na robcu ...
in tiste votle oči,
ki ga vedno gledajo,
in tista kosa,
ki mu preti !..

Pa so završale goré,
pa so zašumele vodé,
pa se je vtrgal oblak!
Mrak, črni mrak!...

-----;
In je usahnil.
Mlad fant.
Izsušen obraz,
medle oči,
in roke in noge
so mu same kosti, kosti!
Še rože na licih več ni,
tiste rdeče rože!...

Aljoška:

A n n o MCMXIV - VIII.

Zrak težek kot svinec,
polje žareče,
voda kot krop ...

- - - - -

Žične ovire, granate, šrapneli,
kri, meso in železo,
človek v železu,
železo v človeku.

- - - - -

V jekleni čeladi
z nožem krvavim
divja preko polja,
rusen v obraz,
otrpel v udih,
človek steklenih oči ...
strelja in kolje,
po mrtvih divja
- Saj smo si bratje! -
v krvavem vzdušju
po jeklu in mesu divja ...
po krvi ga žeja "človeka".

- - - - -

Oblika:presta.

Iz puške zvrtilni naboj
sika,

mladega fanta zadene,
nasmehsa se fant in pade ...
med jeklo in kri
na cvetko omahne,
pritisne jo k ustom
ter dahne ...
v bučanje in gros in piš,
med jeklo, neso in kri:
"Matii"

Jaxartes:

Z a k a j ?

Zakaj na svetu smo?

Da ljubimo?

Da mrjemo?

Da ljubimo!

Da mrjeso!

Zato na svetu smo!

Tesar:

A m b i c i j a .

Nek kralj naklonjen zvestemu mu ljudstvu
je dal razglas junakov prav slovesno:
"Med vami kdor si bo odsekal desno
roko, bo vesemu svetu razglašen in ljudstvu,
kot najboljši junak dežele naše."

Takoj junakov mnogo se pojavi,
da čast dobe na ta način krvavi
in rečejo: "O Veličanstvo Vaše!
Naš kralj najboljši vse za vas storimo!
Še glave damo, da Vas zadostimo!"
In glej! Odsekali so si desnico,
Kakor zelo krvavo zreš mesnico
po klanju, zdaj krvavo zreš dverano
in na junaku krvaveti rano.

Začudil se je kralj, da med junaki
najboljšega junaka ni zagledal.
"Najbrž se slave nisi nič zavedal,
ki šaka omega izmed junaki,
ki desno bi si roko sam odsekal!"
junaku je delal, ko je pristopil.

Oblika: enajsterci z oklepajočo ali zaporedno rimo.

Pesem isa tudi a l e g o r i č e n pomen.

Ke v misli se junak je bil utopil,
take je kralju kratke oporekal:
"Prav ista strast, ki drugo je junake
prisilila, da se poskuse take
poskusili, je meni pojasnila:
"Sedaj junak si res brez razglasila,
če pa desnice si odsekaš roko
po celom svetu boš slovel kot taki
sicer, v resnici pa ne boš nikaki
junak, ker boš pogrešal desno roko."
Če pridejo ~~XXXX~~ sovražniki v državo,
pokazalo se bo junaštvo pravo."

Leksa:

B r b l j a v č e v a b a l a d a .

Poglej kako strašno bobni in bliska,
kot še do zdaj nikdar!
A hujši in strašnejši je onega
tam duševni vihar.

"Resnico sem povedal ji, laži pa
nikakor ne rekoč,
da bosta samo dve oči pri hiši,
ko pojde z mano proč.

Glej, stavec slep je, starka enooka
in enook je pes.

Odgnala me je - kakor psa odgnala -
nič ni pomagal kes.

Kakor se vedno dviga glas in hrup
dolarjev v gore,
tako so tudi usta vse brbljala
doslej, odslej pa ne ..."

In mož, ki je tedaj čez most korakal
je pljusk v vodo čul,
a šel je dalje, ni obstal meneč,
da se je pesek vsul.

Ljudje so vreli vkup povprašujoči,
zakzj je storil to.
Glej, starček pravi: "To brbljavec znan je;
to vzrok nesreče bo."

Oblika: menjajoči se enajstercer in tristopne jamske vrstice
s pretrgano rimo

I N S E R A T I.

Jaksartes:

Jaksartes:

I z g u b l j e n o.

Z e n i t e v.

Med 7 in 8 uro sem pri 4. Iščem gospodično, ki bi znala per-
klopi izgubil veselje. fektne francoščino v svrhu kon-

Najditelj bo nagrajen "Veselje" verzacije z mojo taščo: "Konverzacija"

Dušan:

P r e v a r a n i v r a g .

Ko so Arabci obsejali polje,
vrag pride k njim in reče jim sledeče:
"Oj čujte, meni pol pripada zemlje,
od letine gre meni del,"zavleče.

Arabci so prebrisani lisjaki
in govore: "Naj spodnja polja tvoja
bo polovica zdaj." Vrag pa jim reče :
" Ne, naj bo zgornja polovica moja!"

Tedaj sadili belkasto so repo
in, ko pridelke so nato delili,
Arabci zase so pobrali kepo,
a vragu samo listje so pustili.

Oblika: enajsterci s pretrgano rimo.

Po neki nemški pesmi.

Proje:

M O R J E N E S R E Č A I N T O L A Ž B A.

Mala vasica čepi ob morju v malem zalivu tik pod strmim bregom. Male kočice so raztresene okoli kapelice z zvonom. V malem zalivu se ziblje nekaj ribiških bark. Solnce vshaja izza morja; življenje se budi v vasici.

Iz male hišice pride star ribič; zdeha se mu, mane si oči, leno gleda po nebu, vzdihne in gre k morju. Pregleda malo barčico ter mreže, ki visijo po kolih. Kmalu pride za njim mlad, zagorel fant, komaj je star štirinajst let.

Vas je še zbujena. Iz hišice hitijo možje in fantje; vsi so še zaspani. Pregledujejo čolne in mreže, nato pa začne s pripravami za lov. Star ribič, Jovo mu je ime, da je vete in nadzoruje delo, med tem pa vnuk pripravlja malo, ljubko jadrnico. Takej je vse pripravljeno. Vsi se zberó okoli kapelice in zapoje pesem "Morski Zvezdi", da bi jih varovala nezgod. Po pesmi, ki je obenem tudi molitev, se vsedeje v barke, razpno jadra in odpljujejo na široko morje. Žene, starčki in otroci pa stojé na obali in mahaje v slovo.

Stari ribič z vnukom vodi vse ladjevje. Veter je ugoden, jadrnice drče veselo po mirnem morju. Vnuk stoji na rilcu, ded pa krmari. Jovo pokliče vnuka k sebi, ga pogladi po kodrih, ki mu nagajivo silijo ~~XXXXXX~~ na čelo, in začne: "Ravno tako lepo je bilo takrat, ko smo pred šestimi leti odpluli na lov. Bil je z nami še tvoj oče, šel je na svoj - zadnji lov. Bila sva skupaj na tej jadrnici. Lov je bil dober. Ko smo se proti pol-dnevu že vračali, se je naekrat nebo stemnilo, začelo se je bliskati in grmeti ter se je ulila ploha. Morje je bilo razburkano, kakor že dolgo časa ne. Naše barke je premetavalo,

kakor orehove lupine. Z veliko hitrostjo nas je gnalo proti skalam. Vsi smo mislili, da nas bo konec. Naenkrat prihrumi velik val, preobrne najino jadrnico in oba sva padla v vodo. Najhuje je bilo, da sva se zamešala med vrvi in mreže. Z poslednjimi močmi sem se oprostil zank, nato je val treščil jadrnico ob skalo in jo razbil. Z veliko težavo sem se zavlekel na skalo, kjer sem obležal v nezavesti. Zdramil sem se, ko je bilo že jutro; vso noč sem ležal v nezavesti. Morje se je čez noč umirilo. Pogledal sem pod skalo; bilo je nekaj lesa in vrvi, drugega nič. Po mojem sinu, tvojem očetu ni bilo ne duha, ne sluha. Ozrl sem se okrog sebe: po skalah so ležali ostanki jadrnic, med kosi lesa pa tu in tam kak človek. Vsak, ki se je rešil, je priplaval na skalo. Zbrali smo se, se prešteli in ugotovili, da jih manjka ena četrтина, med njimi tudi - tvoj oče."

Lice se staremu ribiču zrači, dve solzi se mu zasvetita v očeh, zdrsneta po razoranem licu in kaneta v morje. Prej živahni vnuk se zamisli in zagleda v morje. Še zvečer, po bogatem lovu se ne razvedri. Tesno mu je pri srcu, v tesni hišici ne vzdrži, odide ven k morju.

Lana ga še dobi, slonečega na skalo; gleda v morje, v to strano morje, ki je med neštetiimi drugimi ugrabilo tudi njemu očeta. Pa vseeno ljubi to morje, brez njega ne bi mogel živeti. Saj ga sedaj prav ono morje, ki ga je onesrečilo, sedaj tolaži.

Iztek:

D e t i n s k a l e t a .

Zemlja je zasopla. Zadihali se lesovi. Lahni vetrič se zaveli preko polj, objeli temne gozdove, plavali vedno višje in višje in šepetali: "Pomlad!" Zvezde, ki so se pravkar pomenjkovale s tihimi jelkami na zelenem Telečniku, so zbledle. Na vzhodu pa je žarelo. Rdeči oblaki so se leno vlekli čez nebo in oznanjali prihod veličastnega kralja. In pokukala je rdeča solnčna krogla za Jelenkannom, zvezdavo vstajala vedno višje in višje in se prikazala v vsej svoji krasoti. Zapel je petelin na plotu, zažvižgal je kos v grmovju. Ševa je plašno zaprhutala in se skrila v goščo ob Ukovi. Valčki so skrivnostno žuboreli in brzeli po dolini, da bi šim preje prihiteli v naročje Save in se razgledali po širnem svetu. Bele meglice so se leno dvigale in odkrivale žarečemu solncu sive skale na Možaklji. In vsa narava je bila en sam spev k Bogu, en sam klic: "Pomlad!"

Da, bila je pomlad. Dvojna; pomladni čas in čas neskaljenih detinskih let. In vsako jutro JŽ se mi je zdelo tako lepo. Vse mi je šepetalo, se mi prijazno smehljalo in vabilo, ah, tako sladko vabilo ...

Takrat mi je bilo šest let. Živel sem, kakor živijo šestletni otroci na deželi. Od jutra do večera smo se klatili po črni gošči, stikali za gnezdi, podirali kravljišča in le jesti nismo pozabili domov. Joj, in kadar nam je kdo napovedal vojsko! Kako so sijala naša srca, kako so se svetile v radosti naše oči! Stikali smo za poleni, katere bi bile

najpripravnejše za noč, brskali smo za drvarnico, kjer so bile v butaro zvezane palice za fišol. Te so bile naše sulice. Svetlih kovinskih mečev, ropotajočih bobnov in bleščečih sabelj, s katerimi so se igrali drugi otroci, nismo imeli. Bila je vojska in Miklavž ni nosil ...

Take je bilo takrat. Stali smo za Romavhevo mejo in čakali sovražnika. Vsak je vedel, koga mora napasti, nad koga zaviheteti sulice in ga "zabosti". Pred nami je vihrala zastava: najdaljša palica, kar smo je mogli dobiti v leščevju, in navrh privezana pisana ruta, ki sem jo ukradel sestri. - In prikazala se je sovražna vojska. Izza skednja je stopil najprej Andrejček, ki je imel na na glavi lepo čako in v roki sovražno zastavo, za njim je korakal Svetko, sledil je Stanko, ki mu je gledala zadaj iz hlače srajca, potem Lojzek z čudno zverženimi nogami, ki je vedno pravil, da ima srca v hlačah in dušo v "varžatu". Na koncu pa je bojazljivo stopala Helena, ki je imela okrog pasu in rok rdeče trakove, sam ne vem za kaj. Vsi pa so imeli svetle meče, ki so se bliščali v jutranjem solncu in so nas tako silno bodli v oči. Oh, ko bi jih mogli zamenjati z našimi "meči"! In udarili smo se. Teda bitka je ostala neodločena. Potrti smo odšli z bojišča, brez svetlih mečev. Nemo smo se spogledali. Potem pa je zopet prišla radost v nas in zjasnila so se nam lica. Pa zakaj ni tudi ne bili veseli, ko je bilo modro nebo nad nami in so ptice žvrgolele v grmovju, pa je rdeč nagelj duhtel v vrtu? In smo zapeli. Pri koritu je prala mama. Ko smo korakali mimo, so ji roke spustile perilo, lice se ji je stisnilo v lahen nasmeš, v očeh pa so ji zalesketale solze. Takrat nisem vedel, zakaj...

Tako mi je potekal dan za dnevom. Nismo imeli vsega v izobilju, še zeblo nas je včasih pozimi. Pa nas je grela topla materina ljubezen in očetova skrb. Kako je bilo lepo!

O, ti sreča detinskih let, kam si odšla? Glej, moje roke stegajoče po tebi že omahujejo! Noge so odrvene, ne morejo več za teboj. Oči so krvave, hrepenijo po tebi, pa si tako daleč, daleč. Vrni se! Ali se boš? Tajno šumenje prihaja od temnih smrek na Mirci, se dotakne tihih jelk na Teličniku, plava do belih brez na Kalvariji, se odbija od sivih skal na Mežaklji pa se razlije v moje uho v dve besedi: " N i k d a r v e č ! "

